

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2009. május 11.

**HORVÁT NYELV
ÉS IRODALOM**

**KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI
ÉRETTSÉGI VIZSGA**

**JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI
ÚTMUTATÓ**

**OKTATÁSI ÉS KULTURÁLIS
MINISZTERIUM**

Vrednovanje i bodovanje rješenja zadataka razumijevanja teksta

Pravilnim rješenjem zadataka u svezi s razumijevanjem teksta može se postići 30 bodova. Vrednovanje zadataka nastavnik vrši prema uputama ispravljanja i vrednovanja.

Upute ispravljanja i vrednovanja sadrže mogući (moguće) odgovor (odgovore), mogući broj bodova koji se može dati na odgovor, odnosno parcijalni broj bodova.

Mogu se priznati svi odgovori koji odstupaju od odgovora formuliranim u mogućim sadržajnim elementima, a koji odgovaraju tekstu zadatka.

Prilikom vrednovanja zadatka razumijevanja teksta ne uzimaju se u obzir pogreške jezične pravilnosti. Stručni nastavnik koji vrednuje zadatak određuje broj bodova pojedinih zadataka, te poslije sumiranja postignuti broj bodova navodi na pismenoj zadaći.

Pročitajte pažljivo i odgovorite na pitanja!

Branko Pilaš: Ivana Brlić-Mažuranić

Nalazim se u veselom društvu. Ovdje su uz mene Kosenka, Regoč, Hlapić, Gita, Neva Nevičica i još mnogo njih. Tko ste vi, veliki i mali, krupni i mršavi, ali svi dobri junaci?

Mi smo junaci iz knjiga Ivane Brlić-Mažuranić – veselo odgovori Kosenka.

Tko zna nešto reći o Ivani Brlić-Mažuranić?

Rođena je 18. travnja 1874. godine u Ogulinu – izgovori u dahu Gita. I još doda: - Potječe iz slavne hrvatske kuće Mažuranića.

Bravo Gita! Lijepo si to rekla. Pođimo dalje u spisateljičin život!

Živjela je u Zagrebu s djedom, hrvatskim banom Ivanom Mažuranićem – ponosno reče Neva Nevičica.

Kuc! Kuc! Tko je? Širom se otvoriše vrata, a na njima se pojavi slavna Ivana Brlić-Mažuranić. Svi se okupismo oko nje.

Dobro nam došla, draga naša Ivana – veselo je pozdravi Hlapić.

Recite nam, slavna književnice, zašto ste oputovali u Slavonski Brod.

Tamo sam se vjenčala s dr. Vatroslavom Brlićem. Imamo mnogo lijepe djece. Za njih i za svu djecu pisala sam priče. Tako ste i svi vi, moji junaci, nastali.

Bio sam u vašoj kući i sjedio uz veliki kamin. On je značajan za vaše priče. Pričajte nam!

I tada jednoga dana u našem velikom kaminu prasnu na vatri borova cjepanica, a iskrice kao roj zvjezdica izlete mi ususret. Padoše mi u taj tren na pamet «domaći». I tako onaj roj iskrica – zvjezdica bi uhvaćen, i to u *Šumi Striborovoj*. Nakon te priče nastadoše ostale, dakle i one su, kao i *Šuma Striborova*, izletjele kao iskre s ognjišta...

Želite li još nešto reći o sebi?

Svakako napišite da je prvi svjesni osjećaj koji je u roditeljskoj kući u meni nastao bila ljubav za hrvatsku domovinu.

Svoju bogatu radost teta Ivana uvijek je dijelila drugima. Voljela je ovaj svijet i ljude snagom koju ne možemo dokučiti.

(Izvor: Branko Pilaš: Sjaj hrvatske domovine, Zagreb, 1997.)

PITANJA

1. Gdje je rođena Ivana Brlić-Mažuranić, a gdje je rođen djed Ivan Mažuranić?

- U Ogulinu (1 bod)
- U Novom Vinodolskom (1 bod)

Može se steći: 0-2 boda

2. Objasnite svojim riječima dolje navedene riječi!

kamin: kućno ložište

cjepanica: komad drva

dokučiti: shvatiti

Može se steći: po elementu 1 bod

3. Napišite naslov dječjeg romana Ivane Brlić-Mažuranić u kojem glanu ulogu igraju Hlapić i Gita!

- Čudnovate zgrade šegrta Hlapića

Može se steći: 1 bod

4. Koje narodne/usmene priče poznajete? Navedite tri naslova!

Svaki dobar naslov po jedan bod.

Može se steći: po elementu 1 bod

5. Postavite 5 pitanja spisateljici Ivani Brlić-Mažuranić koju su u svoje doba nazivali „hrvatskim Andersenom“!

Svako dobro postavljeno pitanje vrijedi 1 bod.

Može se steći: po pitanju 1 bod

6. Napišite u 4-5 rečenica koje su najvažnije razlike između narodne/usmene i umjetničke priče/bajke.

Svaki dobar odgovor vrijedi 2 boda, mogući odgovori:

- Nije pisana (2 boda)
- Namijenjena slušanju (2 boda)
- Širi se usmenim putem (2 boda)
- Autor nepoznat (2 boda)

Moguće je steći: 0, 2, 4, 6, 8 bodova

Pročitajte pažljivo i odgovorite na pitanja!

Marijana Balatinac: Spomen iz prošlosti

Nedavno je obradovala vijest Vršenđane, po kojoj je u tornju crkve, baš ispod križa, nađena kutijica iz 1881. godine u kojoj je bilo jedno pismo i nekoliko novčića iz tih godina.

Vršenska crkva Svetog Mihajla Arkandela sagrađena je početkom XVIII. stoljeća. Kamen-temeljac postavljen je 1772. godine.

Iz nađenog pisma saznaje se da je crkva ponovo obnovljena 1881. godine kada je dobila novi toranj i novi križ. Dozvolu za početak radova dali su papa Leon XIII. i Franjo Josip I. Zbog prekinutih radova tadašnji majstori nisu mogli naći kutijicu, a iako je toranj bio u lošem stanju, u kasnijim godinama izvršeni su samo manji popravci. Od osnivanja samostalne samouprave selo je dobilo više mogućnosti za razvijanje infrastrukture.

Prije nekoliko tjedana kada su majstori u popravcima stigli do vrha tornja, čekalo ih je iznenađenje. Baš ispod križa na dva čavlića bila je obješena kutijica.

Ladica je prenesena u samoupravu gdje su je u nazočnosti mjesnog bilježnika, čelnika i župnika otvorili.

U njoj nađeno pismo je pomalo oštećeno, ali je jako čitljivo, pisano je na latinskom. U dokumentu je navedeno tadašnje državno uređenje, tko je bio tadašnji kralj, papa, biskup i mjesni župnik.

U pismu su navedena imena članova čelništva, tako direktora škole, suca, zamjenika suca i zakletnika, a navedena su i imena onih koji su sudjelovali u obnovi crkve.

(Zornica, Kukinj, 1993.)

PITANJA

1. Na kojem je jeziku pisano pismo koje je nađeno u veršendskoj crkvi u kutijici ispod križa?
na latinskom
Odgovor vrijedi 1 bod.
2. Čija su imena navedena u starom pismu veršendske crkve? Navedite četiri tada tipična zanimanja u spomenutom selu!
direktor škole, sudac, zamjenik suca, zakletnik
Može se dati 0-1-2-3-4 boda.
3. Koje je godine smještena kutijica u crkvu? Koji je papa dao dozvolu za obnovu crkve?
1881., papa Leon XIII.
Odgovor vrijedi 2 boda.
4. U kojem stoljeću je građena crkva u Vršendi?
VIII. st.
Odgovor vrijedi 1 bod.

II. SASTAVLJANJE TEKSTA

S jezičnog (sadržajnog) i sa strukturalnog aspekta moguće je vrednovati jedino radnju koja govori o jednoj od triju zadanih tema.

U slučaju da pristupnik riješi više od jednog (dva ili tri) zadatka iz sastavljanja teksta i svoj izbor ne označi jednosmisleno (ne podvuče rješenje zadatka koji je izabrao ili ne prevuče rješenje zadatka koje smatra nevažecim), nastavnik je dužan vrednovati ono rješenje koje je u redoslijedu na prvom mjestu. U slučaju da pristupnik nije riješio ni jedan zadatak iz sastavljanja teksta, dobije 0 boda.

OSNOVNI KRITERIJI VREDNOVANJA SASTAVLJANJA TEKSTA

Nabrajanje mogućih sadržajnih elemenata ne znači da u rješenju zadatka moraju biti svi prisutni. U rješenju se mogu priznati svi dobri odgovori koji odstupaju od zadanih mogućih sadržajnih elemenata!

1. Vrednovanje zadataka iz sastavljanja teksta vrši se na temelju kriterija određenih unutar intervala učinka, te na temelju navedenih mogućih sadržajnih elemenata.
2. Upute vrednovanja i bodovanja sadrže tri intervala učinka koji se odnose na mogući postignuti broj bodova, tj. interval učinka kvalitete sadržaja (maksimalni broj bodova: 30), ustrojstva teksta (maksimalni broj bodova: 10) i jezične uporabe (maksimalni broj bodova: 30). O broju postignutih bodova odlučuje nastavnik unutar intervala učinka.
3. Nastavnik u zadaći označava pogreške sastavljanja teksta, jezične pravilnosti i pravopisne pogreške. Za označavanje i bodovanje pravopisnih pogrešaka mjerodavna je u privitku dostavljena uputa.
4. Ukupni postignuti broj bodova nastavnik upisuje u tabelu koja se nalazi na kraju zadatka iz sastavljanja teksta.

OBRAZLAGANJE/ARGUMENTACIJA, ANALIZA JEDNOG UMJETNIČKOG DJELA, KOMPARATIVNA ANALIZA

KVALITETA SADRŽAJA/SADRŽAJNA KOMPONENTA

Maksimalan broj bodova: 30**Intervali učinka: (30-21) bodova**

Sastavak govori o izabranoj temi, svjedoči o zadovoljavajućoj informiranosti kandidata, zreloom razmišljanju i sadržajnom izlaganju.

Pristup temi je jasan, promišljen, u razradi se prepoznaje informiranost i znanje kandidata što sigurno i na zadovoljavajući način primjenjuje (npr. predmetno znanje, pojmovi, upućivanja). Bitne su tvrdnje razrađene, primjeri i upućivanja odgovaraju temi, argumenti se iznose uvjerljivo (u argumentiranju nema pojmovne ili logičke pogreške).

Jasno se može prepoznati kritičko razmišljanje i sposobnost prosuđivanja.

Sastav se temelji na osobnim refleksijama i stajalištima.

(20-11) bodova

U glavnim crtama kandidat se drži teme (točka gledišta, problem, povezanosti).

U sastavku se izmjenjuju misli vezane za temu i izjave nepovezane s njom. Elementi argumentacije pretežno su točni, ali se jasno vidi da kandidat ne posjeduje dovoljno temeljito znanje o temi pa nije dovoljno uvjerljiv. Tekst sadrži jednu ili dvije pojmovne ili predmetne pogreške, poneko krivo razumijevanje.

Iznesene tvrdnje nisu uvijek dovoljno potkrijepljene argumentima, nisu dovoljno jasne, jednoznačne.

Izlaganje osobnih refleksija i stavova miješa se sa općim tvrdnjama.

(10-0) bodova

Umjesto razumljivog i logičnog pristupa temi često se susreću opća mjesta, a u tekstu se pojavljuju pojmovne i predmetne pogreške.

Kandidat više puta ponavlja izneseno.

Logička argumentacija je slaba ili pogrešna; malo je ispravnih upućivanja i primjera.

Sastav ne sadrži prihvatljiv samostalan stav, tekst nije uvjerljiv.

KOMPOZICIJA TEKSTA/USTROJSTVO TEKSTA**Maksimalan broj bodova: 10****Intervali učinka:(10-8) bodova**

Kompozicija teksta odgovara zadatoj formi, temi i iznesenim mislima o temi.

Sadržajna i formalna raščlamba teksta je dobra, pojedini dijelovi su jasno razdvojeni (uvod, razrada, zaključak; najava problema, razrada, zaključak; pasusi).

Kompozicija vodi računa i o proporcijama.

Kompozicija teksta je jasna, slijedi logički red, tvrdnje i argumentacije (objašnjenja) su nedvosmisleno povezane. Razrada problema, ako to tema zahtijeva, podijeljena je na manje cjeline.

U radu se ostvaruje globalna i linearna kohezija.

Obim teksta je zadovoljavajući.

Intervali učinka: (7-4) bodova

Sadržajna i formalna raščlamba teksta je dobra, pojedini dijelovi su jasno razdvojeni (uvod, razrada, zaključak; najava problema, razrada, zaključak; pasusi), ali proporcije ne zadovoljavaju (npr. dug uvod, zaključak ne upućuje dovoljno na razradu, ne ističe nova saznanja, razrada je kratka a time i necjelovita).

Kompozicija teksta nije pravolinijska (nije uvijek osigurana linearna kohezija), pojavljuju se nepotrebne digresije.

Kandidat ne uspijeva uvijek na zadovoljavajući način razgraničiti važnije dijelove od manje važnih.

Intervali učinka: (3-0) bodova

Sadržajna i formalna raščlamba teksta nije zadovoljavajuća: ne razaznaju se jasno sadržajne i/ili formalne cjeline. Zbrkano, nejasno izlaganje.

Nije osigurana linearna i globalna kohezija teksta.

Često se pojavljuju nepotrebne digresije, ponavljanja.

Tekst ne odgovara u zadatku naznačenoj pisanoj vrsti i temi.

Tekst nije dovoljno obiman.

PRILOG**KVALITETA JEZIKA/JEZIČNA PRAVILNOST:****Maksimalan broj bodova: 30 bodova**

Kvaliteta jezika/jezična pravilnost u pismenoj radnji vrednuje se na sljedeći način:

P = pravopisne greške (pisanje velikog slova, j-lj, ć-č, -, ks-x, e-je-ije) ½ boda

I = interpunkcija ¼ boda

G = gramatičke greške (glagolska rekcija, miješanje rodova, slaganje/kongruencija, glagolski vid, jezične/glasovne promjene) 1 bod

U = ustrojstvo rečenice (sklapanje, slaganje, red riječi) ½ boda

Na kraju radnje treba preračunati oduzete bodove u kvocijent jezične pravilnosti. (izražavanje grešaka u postocima).

Kvocijent jezične pravilnosti = broj oduzetih bodova x 100/ukupni broj riječ u pismenoj radnji

0 - 0,7 %	30 bodova
0,71- 1,4 %	29
1,41- 2,1 %	28
2,11 – 2,7 %	27
2,71 – 3,3 %	26
3,31 – 3,9 %	25
3,91 – 4,6 %	24
4,61 – 5,2 %	23
4,21 – 5,8 %	22
5,81 – 6,4 %	21
6,41 – 7,0 %	20
7,01 – 7,6 %	19
7,61 – 8,2 %	18
8,21 – 8,8%	17
8,81 – 9,3 %	16
9,31 - 9,8 %	15
9,81 – 10,2 %	14
10,21 – 10,6 %	13
10,61 – 11,0 %	12
11,01 – 11,4 %	11
11,41 – 11,8 %	10
11,81 – 12,2 %	9
12,21 – 12,6 %	8
12,61 – 13,0 %	7
13,01 – 13,4 %	6
13,41 – 13,8 %	5
13,81 – 14,1 %	4 boda
14,11 – 14,4 %	3
14,41 – 14,7 %	2
14,71 – 15 %	1 bod
15,01 % - više	0 bodova

Npr.: ako je broj oduzetih bodova 10, onda se preračunavanje vrši na sljedeći način:

$$\frac{10 \times 100}{500}$$

$$(ukupni broj riječi) = 2\% = 28 \text{ bodova.}$$

Obrazlaganje/Argumentacija

„Ne čupaj i ne uništavaj biljke, ni zakonski zaštićene a ni nezaštićene! Ne trgaj grane i ne oštećuj koru stabala! Nemoj ometati i plašiti životinje, remetiti mir nepotrebnim vikanjem ili bukom, bacanjem kamenja ili na druge načine! Poštuj mir planinske prirode!

Svoje smeće sa sobom odnesi u dolinu, čak i ako postoji koš za smeće, jer ga obično nitko ne prazni ili ga prazni u obližnjoj šumi!

Na svakom izletu učini barem jednu sitnicu za prirodu! Pokupi odbačenu kutiju, bocu ili limenku sa staze!”

(Hrvatski planinarski savez, 2005.)

Pročitajte tri pravila eko-zapovijedi Hrvatskog planinarskog saveza! U tekstu ćete otkriti što svatko može činiti, kako se mora ponašati, kada ide na izlet u planine. Što mislite o ovoj temi? Komentirajte gore navedene rečenice! Kako se vi ponašate u prirodi, što rade vaši prijatelji/prijateljice u sličnim situacijama? Upozoravate li ostale kada vidite da oštećuju okoliš? Jeste li uključeni u ekološke akcije kao npr. skupljanje otpada? Svoje mišljenje za ili protiv takvog odnosa prema prirodi iznesite jasnim i pouzdanim argumentima! U svom izlaganju možete citirati i književnike. (Opseg: najmanje 500 riječi.)

Sadržajni elementi:

- Učenici na osnovi tri pravila Hrvatskog planinarskog saveza formuliraju svoja iskustva kao i iskustva svoje uže sredine;
- Služe se informacijama iz novina, radija i TV - emisija;
- Koriste znanja stečena na satu biologije, zemljopisa;
- Pišu o dojmovima koje su stekli u mjesnim društvima, razrednim zajednicama;
- Temu će prilagoditi svojemu uzrastu;
- Primjeri iz književnosti: proze i poezije mogu doprinijeti još kvalitetnijem sastavu.

Analiza jednog umjetničkog djela

Vladimir Vidrić je pjesnik hrvatske moderne. Vidrić je vizualan pjesnik, njegova poezija povezuje više sfere duhovnosti s ovozemaljskim problemima. Analizirajte motiv lovora u Vidrićevoj pjesmi „Lovoru”, kako se mijenja značenje tog motiva u povijesti!? Koja stilska sredstva potpomažu razvoj teme? Kakav je ritam pjesme? (Opseg: najmanje 500 riječi.)

Vladimir Vidrić: Lovoru

Znaš li lovor, cvijeće žuto-bijelo,
Štono kiti Sparćaninu čelo,
Što Rimljana praćaše u boj!

Slava znači njegova kita svaka,
To je znamen starijih junaka,
To nek bude, brate, znamen tvoj!

Našim kraljem vjenčavaše glavu,
Našu i sad još raznosi slavu,
Naše bojne pjesme prati poj!

Nek nas dakle, braćo, lovor vodi:
K boljoj sreći i slobodi.
Nek nas uči ljubit narod svoj!
(1889)

Elementi sadržaja i forme

- Simbolističko značenje glavnog motiva;
- Uloga lovora u grčkoj i rimskoj povijesti;
- Lovor kao motiv u hrvatskoj povijesti;
- Aktualizacija motiva, suvremeni odnos prema simbolističkom motivu lovora;
- Stilske figure pretežito figure dikcije i figure konstrukcije;
- Oblik strofe: tercina; shema rime: aab.

Komparativna analiza

Usporedite dva ulomka iz razdoblja hrvatskog narodnog preporoda! Dimitrija Demeter i Ivan Mažuranić su istaknute ličnosti hrvatskog romantizma. U prvom ulomku govori poglavica ilirske vojske, u drugom svećenik govori junacima. Koje su sličnosti i razlike u obradi domoljubne tematike? Osvrnite se i na oblik, ritam dolje navedenih ulomaka! (Opseg: najmanje 500 riječi.)

Dimitrija Demeter: Ulomak iz drame „Teuta”*Srdovlad*

Ja se Rima malo bojim, družu;
Nesloga je, što me plaši jedna,
Nikad sito koristoljublje je,
Što mi sile, što mi dušu kida.
Nije tuđa, nego naša ruka,
Koja nama u utrobi bjesni;
Ne sloboda, - blago, sjajnost, raskoš,
To je samo, za čim hlepe, ginu
Vrijednih djedah nevrjedni unuci.
Tuđin dođe, da požanje ono,
Što od nekad kod nas već posija.
Mi smo robu postali mu veće,
Među nami od kad se udomi
Tuđa raskoš, poharan običaj.
Što je tijelo, gdje ne ima duha?
Duh je tuđi! Nema nam spasenja!
Dobro došla zato slatka rano!

Ivan Mažuranić: Ulomak iz spjeva „Smrt Smail-age Čengića”

Praha imaš; olova ti dosti;
Desnica je jaka u junaka;
Ispod veda oko sokolovo;
U prsijeh vruće srce kuca;
Vjera 'e tvrda, njom okrenut nećeš;
Pobratima, pobratim te pazi;
Vjerna muža grli žena vjerna;
Dar ti djelom plemenita pjesma;
Gvožđa l' trebaš? Ture ti ga nosi:
Eto svega što ti srce prosi!

Al' nadasve što krš ovu kiti
Krst je časni što se nad njom visi.
On je što ve u nevolji jači;
On milostiv što ve nebom štiti.

Ah, da vide svijeta puci ostali
Iz nizina, otkud vida nema,

Krst ov slavni, nepobijeden igda,
Vrh Lovčena što se k nebu diže:
Pa da znadu kako nemam turska,
Grdnijem ždrijelom progutat ga radeć,
O te krši zub svoj zaman krši;
Ne bi trome prekrstili ruke,
Dok vi za krst podnosite muke,
Nit' bi zato barbarim ve zvali,
Što vi mroste dok su oni spali!

Sadržajni elementi

Sličnosti i razlike

- Razlike u vremenskim dimenzijama: doba Ilira i doba ilirizma;
- Razlike u književnoj vrsti: drama (tragedija) i spjev;
- Sličnost: sukob između domoljuba i stranaca, neprijatelja;
- Crte iz životopisa autora, rodbinske veze, razlike u zanimanju;
- Sličnosti u pogledu forme, ulomci su pisani u stihovima, shema deseterca.

Dodatak**Znakovi za obilježavanje pogrešaka u kompoziciji, znakovi za jezične i pravopisne pogreške**

Znak za novi odlomak: obrnuto slovo z

Nedostatak označavanja novoga odlomka: √

Znak za nedostatak u tekstu: -----

Sadržajna greška: _____

Red riječi, rečenica, odlomaka: 1. 2. 3.

Logička ili jezična suprotnost: : ↔

Znak za jezične pogreške: ~~~~~

Sastavljeno pisanje: ⊕

Rastavljeno pisanje: ⊖